

”

JULIA

”

BLEV BANEKRYDDE
FOR POLITIET

Dansk politi rullede hele paletten af joint ventures, præventiv nytænkning, drejebøger, strategi og kommunikation ud, da uoverskuelige mængder af data på få måneder forvandlede til 1.000 sigtelser for distribution af børneporno. I skrivende stund ligner det en succes, som vil smitte af på en lang række indsatser fremover.

TEKST NICOLAI SCHARLING
FOTO UNSPLASH

Mandag den 15. januar er en af de datoer, hvor der er et før og et efter.

Før da vidste danske unge måske nok, at det teknisk set er ulovligt at dele sexbilleder eller -videoer af jævnaldrende, samt at det helt sikkert er noget skidt og moralsk forkasteligt.

Men man bliver mødt af så mange pegefingre i den alder, og nogle gange skal man selv finde grænserne.

I særdeleshed i det sociale cyberspace, hvor unge ellers kan bevæge sig relativt ansvarsfrit, næsten som i det vilde vesten, på alle tider af døgnet.

Man skal måske huske på, at frontallapperne i hjernen først vokser helt sammen omkring 20-års alderen. Indtil da er tændrørene udsat for fugt, når det handler om at regne konsekvenser af egne handlinger ud. Det er svært at trænge igennem med budskaber, som ligger i gråzoner i den aldersgruppe.

Men det er muligt.

Nogle gange kræver det bare en ordentlig kickstarter.

Og sådan en havde politiet pakket og klar under navnet "Operation Umbrella".

Efter den 15. januar hersker der ingen i tvivl om, at det har konsekvenser at dele sexbilleder eller -videoer – ikke bare for offeret, men så absolut også for den, som deler.

Alvoren blev banket ind, gnisterne føg og spredte sig som en steppebrand gange 1.000, nemlig det antal unge, der pludselig skal sigtes efter Straffelovens paragraf 235 om distribution af børneporno.

Det er faktisk strafbart, når man deler intime billeder af unge under 18 år.

Også selvom man kun er 15-16 år i gerningsøjeblikket, og selv synes, man blot rider med på samme bølge som ens venner.

Eller som chefanklager i Nordsjællands Politi, Pauline Popp-Madsen, siger:

- For mig personligt er succeskriteriet, at ingen unge fremover vil sige: "Vi vidste ikke, at det var ulovligt".

YouTube og Facebook

Chefanklageren har god grund til at være optimistisk.

I dag er der ikke ret mange i aldersgruppen 10 til 20 år, som ikke kender alvoren. Som ikke har haft en grundig snak om emnet med venner, forældre eller i klassens time.

Eller som ikke har rystet i bukserne over den fil, de modtog på Messenger for over et år siden, og godt nok aldrig delte eller downloadede, men heller ikke slettede eller klagede over.

Der er blevet reflekteret, bandet, diskuteret – og nå ja, tænkt i konsekvenser.

Netop overstående er noget af en bedrift af dansk politi.

Ikke mindst fordi, at kommunikationen ud til de unge og forebyggelsen fremadrettet har været en væsentlig del af strategien.

På den måde har "Operation Umbrella" faktisk været

banebrydende for politiet – og åbnet for en type indsats, hvor kommunikation og målgrupper for budskaber er integreret i arbejdet.

Politi og anklagemyndighed har benyttet en hel ny palet af kanaler. Meget målrettet. Det gælder blandt andet brug af en kendt YouTuber, Rasmus Brohave, live-chat på Facebook med forældre og unge, forklarende videoer samt en proaktiv og personbåret tilgang til medierne.

Herunder tidlig inddragelse af alle relevante samarbejdspartnere og nøglespillere.

"Operation Umbrella" handler i princippet om at sende et signal, som når ud til alle – i en tidsalder, hvor den slags er tæt på umuligt. Unge ser ikke tv-nyheder eller læser aviser. Deres opmærksomhed flyver i helt andre retninger og ud på sociale medier og streamingtjenester.

En chance for NC3

Det lå ellers ikke i kortene, at dansk politi skulle sætte nye standarder og sende så stærkt et signal, at det nåede hele vejen ud til internationale medier som CNN.

Tværtimod lignede det akut forstoppelse, da Rigspolitiets Nationale Cyber Crime Center, NC3, i starten af efteråret modtog oplysninger via Europol om to videokvenser og et foto med seksuelt indhold med personer under 18 år, som var blevet delt blandt unge via Facebooks Messenger i hele Danmark.

Facebook havde selv meldt anmeldt delingerne til amerikanske myndigheder. Derfra gik rejsen over Europol.

I NC3 sad politiinspektør Claus Birkelyng og forsøgte at få hverken kaffen eller de kolossale mængder data fra Europol galt i halsen.

Første reaktion var at bande.

Den 53-årige leder var næsten ny i hovedsædet i Ejby. Han var hentet ind fra Udlændinge Center Nordsjælland i Nordsjællands Politi. Som noget nyt var det dermed en politiuddannet leder, som stod i spidsen for bekæmpelse af cyberkriminaliteten.

Cybercrime er blevet et højtprofileret område, hvor politikerne kræver synlige resultater fra politiet.

Det er mere ustraffet lovløshed i det digitale univers end mængden af sigtelser, som politiet har rejst, der hidtil har præget debatten om politiets indsats mod cybercrime.

Politiinspektøren og kollegerne i Ejby skal helst gøre op med det billede. NC3 skal vokse til et flagskib.

Det er selvfølgelig ikke noget, som bliver sagt højt.

Men det er et bagtæppe og forventningspres. Ikke bare politisk, men også i forhold til politikredse-

Rasmus Brohave • 15. januar kl. 06:10

Politiet har spurgt, om jeg vil hjælpe med at oplyse jer om deling af nøgenbilleder og sexvideoer. Det kan nemlig have kæmpe konsekvenser - ikke kun for personen, der bliver delt, men også for dig som deler. Hvis personen på billedet eller videoen er under 18 år, betegnes det som børneporno. Og bliver du dømt for at dele børneporno, kan det forfølge dig langt ind i fremtiden. Husk derfor. Del ALDRIG krænkende billeder eller videoer af andre uden tilladelse og omtanke. Videoen er betalt af Rigspolitiet.

Den kendte YouTuber, Rasmus Brohave, var en vigtig del af politiets kommunikationsstrategi for at nå helt ud til de unge med budskabet om, at det er strafbart at dele sexbilleder eller videoer af unge under 18 år.

ne.

Til gengæld åbner det også muligheder for at gå nye veje, tænke ud af boksen og gribe chancer.

Og pakken fra Europol var netop sådan en chance.

Ejerskab søges

I første omgang var materialet dog uoverskueligt nok til både at bande og få kaffen galt i halsen.

Der var enorme mængder af data, som skulle gennemløjes, registreres og sorteres. Tusinder af navne optrådte fordelt ud over hele landet.

Og det var blot en af udfordringerne.

En anden, og større, var bevidstheden om, at 1.000 sager skulle læses over på landets politikredse, som ville være alt andet end taknemmelige.

Før der overhovedet kunne ske noget, skulle en kreds i øvrigt tage ejerskab for sagen. NC3 har ikke selvstændig efterforskningskompetence.

Valget faldt naturligt på Nordsjællands Politi. Det var her videoen med den dengang 15-årige pige stammede fra, og det var her den allerede i 2015 havde ført til tiltaler mod to jævnaldrende drenge, som var blevet idømt hver en bøde på 2.000 kroner.

Det er uvist, hvor mange gange Claus Birkelyng og politikommissær Flemming Kjærside, som har med cyberrelaterede seksualforbrydelser at gøre, måtte suge luft ned i maven, før de kontaktede Nordsjællands Politi.

Meget stod og faldt med reaktionen.

"Hvad siger I til at overtage mere end 200 sigtelser i jeres kreds, en massiv bunke sagsarbejde og et ejerskab, som fører jer ind i orkanens øje"?

Mange udfordringer

Hos Nordsjællands Politi var det politiinspektør Lau Thygesen fra personfarlig kriminalitet, der modtog budskabet.

- Det var ikke, fordi vi klappede i hænderne. Men det var selvfølgelig en opgave, vi skulle tage på os, og selvfølgelig skulle den forankres i Nordsjælland, fortæller han.

Det var herfra, at "Operation Umbrella" blev banebrydende og også dagsordensættende for fremtidigt arbejde i dansk politi.

Der blev lynhurtigt nedsat en styregruppe, med Nordsjællands Politi for bordenden samt deltagelse af anklagemyndigheden i de tre københavnerkredse foruden NC3.

Der skulle laves en strategi, forberedes sager og tages alle de forbehold, der gjorde, at såvel signalet til offentligheden, succesen i retten og modtagelsen ude landets kredse gled lettest muligt.

Man kan sådan set liste en række af udfordringerne op:

- Tidsfaktoren: Det skulle gå hurtigt, være overraskende og til at gennemføre, uden at dræne politiet for ressourcer i mange måneder frem. Hvordan sikrede man beviser, uden at dansk politi skulle ransage og beslaglægge hundredvis af computere, iPads og mobiltelefoner?

- Ensartethed: Sagerne skulle forberedes og pakkes, så de lettest muligt og mest ensartet kunne føres ude i

”

Vigtigheden af at nå ud til alle med et præventivt budskab fyldte meget. Derfor skulle det planlægges, så der sad kommunikationsfolk og politifolk klar i alle kredsene til at svare på spørgsmål, når sagen kom frem.

Anders Frandsen, kommunikationsdirektør, Rigspolitiet

landet. Der skulle ikke være følelsen af, at det blot var NC3, der kastede arbejde efter hårdt pressede afdelinger i politikredsene. ”Vi-følelsen” var vigtig.

- Præventivt fokus: Kommunikationen var afgørende, ligesom overraskelsesmomentet. Sagen skulle helst lande som en bombe i dagspressen. Der skulle være en klar køreplan og et presseberedskab, som stod klar i hele landet.

- Strategisk køreplan: Rækkefølgen af sager og prøvesager var vigtig. Sager med påstand om frihedsberøvelse skulle naturligvis føres i byretterne. Men mange sager ville siden kunne afgøres administrativt med bøder. De første prøvesager kunne sådan set vælte læsset, hvis byretten ikke fandt, at videomaterialet levede op til sigtelserne.

- Kritik af politiets ageren: Deling af børneporno er en voldsom anklage. Ret beset ville man lægge sig ud med tusindvis af ”curlingforældre”. Det var vigtigt at inddrage organisationer som Red Barnet, Børnetelefonen, skoleledere og andre nøglespillere, når budskabet skulle spredes og forsvares.

It-folkene skabte orden

Ovenstående er blot et kort oprids.

Første udfordring sad NC3 dog med. Nemlig en uoverskuelig mængde af data. Det lignede overarbejde mange måneder ud i fremtiden.

Løsningen blev digital.

- Vi tog fat i vores innovationsfolk – altså it-specialister. De lavede et helt fantastisk forarbejde med at registrere og få sorteret i materialet, så vi havde et overblik, fortæller Claus Birkelyng.

Herefter gik det slag i slag.

Styregruppen mødtes, køreplanen blev gjort klar, og tre efterforskere blev udlånt af københavnerkredsene til at bistå NC3 med at forberede og efterforske sagerne.

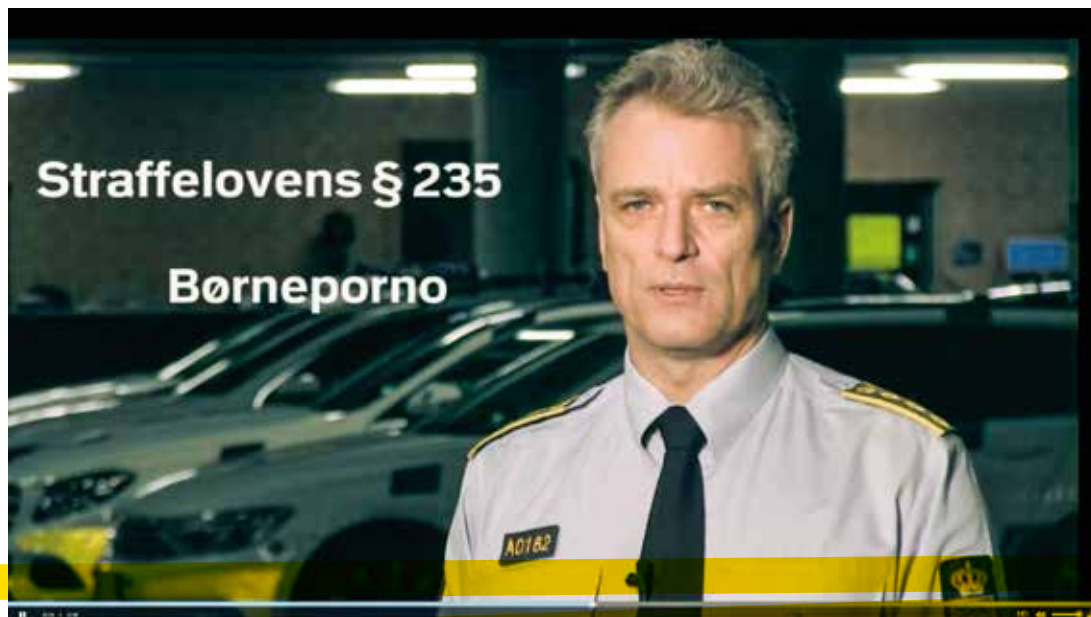
Det var afgørende, at de sager, som kredsene modtog, ville være lige til at pakke ud og køre efter samme model. Derfor var der også en medfølgende drejebog som hjælp.

Rigspolitiets kommunikationsafdeling kom også tæt ind over planlægningen.

- Vigtigheden af at nå ud til alle med et præven-

tivt budskab fyldte meget. Derfor skulle det planlægges, så der sad kommunikationsfolk og politifolk klar i alle kredsene til at svare på spørgsmål, når sagen kom frem. Vi skulle også være nytænkende og benytte os af de

Med "Operation Umbrella" blev dansk politi frontløber på en sagstype, som ingen rigtig har haft held til at forebygge. Derfor har medieinteressen været stor, også fra udlandet. Her er det politiinspektør Claus Birkelyng, chef for NC3, der stiller op til interview.

medier, som fanger målgruppen af unge, fortæller Anders Frandsen, kommunikationsdirektør i Rigspolitiet.

Breaking news

Netop offentliggørelsen fyldte meget i strategien. Sagerne skulle helst ikke slippe ud til offentlighedens kendskab før den 15. januar. På den anden side skulle organisationer og samarbejdspartnere orienteres inden, så de var klar med deres del af beredskab og oplysning, når det gik løs.

Mange skulle holde tæt.

Dertil kom, at en række unge ville have modtaget indkaldelse til afhøring i deres e-Boks allerede efter den 2. januar.

Der var mange dage til at lægge to og to sammen og "breake" historien før tid.

Håbet var dog størst mulig eksponering på samme dag.

En eksponering, der var lige ved at gå fløjten, da en lokalavis og et regionalmedie faktisk begge havde snuset historien op allerede fire dage før offentliggørelsen.

Det lykkede dog i begge tilfælde NC3 at overtale dem til at vente til om mandagen.

Det er næppe heller tilfældigt, at anklageskriftet i den såkaldte Ubådssag først blev offentliggjort dagen efter, den 16. januar.

Drejebog til kredsene

Uanset hvem, man spørger, er det særligt samarbejdet, synergieffekten og det fælles ejerskab, som bliver rost i forbindelse med "Operation Umbrella".

Det var ganske enkelt godt planlagt, gennemtænkt og udført.

Der var fleksibilitet.

Alle oplysninger blev efterprøvet.

Endda i en grad, så NC3 selv opdagede en mindre fejl, efter materialet var udsendt, og måtte bruge en weekends overarbejde på at rette det.

Den samlede pakke blev gjort klar kort før jul, landede i kredsene kort før nytår, og alt lå klar til de første indkaldelser i januar.

- Det blev håndteret på en god måde, som vi også kunne se formålet med og føle ejerskab for. Drejebogen og sager lå klar, og vi kunne hurtigt sortere og sende det ud til de områdecentre, der skulle indkalde unge til afhøring. Vi skulle afhøre i alt 35, og det gik nemt, fortæller Carsten Arentoft Andersen, vicepolitiinspektør fra Syd- og Sønderjyllands Politi.

Han medgiver, at det kan være voldsomt at få kastet 35 sager i hovedet med kort frist, men at netop måden, det var tacklet på og gjort klar, gav en følelse af at være en del af noget større og et fælles formål.

- Det er vigtige sager, for det er et område, hvor der har været frit spil i årevis, så jeg synes, det er stærkt, at vi får sendt et signal i hele landet og løfter sagerne i flok, siger han.

Klar til pressen

Således varsler "Operation Umbrella" nye tider i politiet. Dels fordi kommunikation og præventivt sigte fylder

stadig mere i politiets arbejde, særligt i forhold til cyberkriminalitet. Dels fordi politiske krav til politiets indsatser er stigende.

Sagen indeholder også det kredsoverskridende samarbejde, som er en voksende del af politiets indsatser mod kriminalitet. Der er også strategiske mål, analyser, standardisering, effektivisering og synergieffekter.

Metoder og løsninger, som vil blive brugt stadig oftere.

Ligeså betyder dialogen og forventningsafstemningen også en del.

Det var afgørende for styregruppen bag "Operation Umbrella", at medierne var med, og at budskabet nåede ud.

De store tv-stationer blev inviteret indenfor på selve dagen, og de tre ansigter, som tegnede aktionen nationalt, nemlig Claus Birkelyng, Flemming Kjærside og centerchef i Nationalt Forebyggelsescenter, Tenna Wilbert, stillede velvilligt op – også på de sociale medier.

Det var et udadvendt, menneskeligt politi, men også et professionelt politi, som forholdt sig til, at 1.004 unge risikerede at mærke konsekvenserne af deres handlinger i form af straffe og langvarige pletter på straffeattesten.

Inddragelsen af YouTuberen Rasmus Brohave viser tilmed ønsket om at gå nye veje, hvis det kræves, for at strategien lykkes.

Forudsigelige reaktioner

I skrivende stund er de første prøvesager på vej gennem byretterne i Randers og Lyngby.

Så vidt har det ført til betingede domme på fængsel.

Domstolene har altså skønnet, at tiltalerne holder.

Det betyder også, at sagerne formentlig kan blive afviklet relativt hurtigt.

Dertil kommer, at signalet er sendt til, forstået og modtaget af gruppen af unge.

Derfor er udlandet også interesseret i "Operation Umbrella". Store medier som CNN og The Guardian har været forbi NC3 og beskrevet operationen.

Der bliver også holdt øje i Europol. Danmark er blevet frontløber på en sagstype, ingen rigtigt er gået massivt i lag med endnu eller har haft held til at forebygge.

Den ventede kritik har heller ikke nået højder, som er kommet bag på folkene i styregruppen.

- Vi har ikke hørt noget, vi ikke havde forventet. Ikke endnu. Det er klart, at der også ville komme kritik, men de ting, politiet er kritiseret for, har vi vidst ville komme, siger chefanklager Pauline Popp-Madsen. ■

”

For mig personligt er succeskriteriet, at ingen unge fremover vil sige: ”Vi vidste ikke, at det var ulovligt”.

Pauline Popp-Madsen, chefanklager, Nordsjællands Politi